

Reģistrācijas nr. 40008036843, juridiskā adrese: Biroju iela 10, Lidosta "Rīga", Mārupes nov., LV-1053, Latvija. Mājas lapa: www.wea.lv e-pasts: info@wea.lv, tālr.: 26154969
(turpmāk – **Asociācija**)

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai

Skanstes iela 25, Rīga, LV-1013

sprk@sprk.gov.lv

2026. gada 19. martā

Nr. 19032026

Par sistēmas pieslēguma noteikumiem elektroenerģijas pārvades sistēmai

Vēja enerģijas asociācija, reģ. Nr. 40008036843 (**Asociācija**), dibināta 1998. gadā ar mērķi veicināt vēja enerģijas izmantošanu Latvijā. Asociācija sistemātiski piedalās normatīvo aktu izstrādē un pilnveidošanā, sniedz priekšlikumus, darbojas darba grupās un publiskajās konsultācijās. Mēs konsekvēnti iestājamies par skaidriem, prognozējamiem un investīcijām labvēlīgiem noteikumiem, kas līdzsvaro enerģētikas drošību, vides mērķus un sabiedrības intereses, kā arī veicina Latvijas uzņēmumu un sabiedrības līdzdalību atjaunīgās enerģijas projektos.

Šobrīd Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (**Regulators**) uz Elektroenerģijas tirgus likumā (**ETL**) iekļautā deleģējuma un ETL veikto grozījumu pamata sagatavoja "Konsultāciju dokumentu par sistēmas pieslēguma noteikumiem elektroenerģijas sadales sistēmai un sistēmas pieslēguma noteikumiem elektroenerģijas pārvades sistēmai" (**Konsultāciju dokumenti**).

Ar Konsultāciju dokumentu attiecībā uz elektroenerģijas sadales sistēmu (sadales sistēma) plānots ieviest noteikumus "Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas sadales sistēmai" (**Sadales noteikumi**), un attiecībā uz elektroenerģijas pārvades sistēmu (pārvades sistēma) plānots ieviest noteikumus "Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas pārvades sistēmai" (**Pārvades noteikumi**) (Sadales un Pārvades noteikumi kopā saukti – **Noteikumi**). Līdz ar Noteikumu spēkā stāšanos paredzēts, ka spēku zaudēs trīs esošie Regulatora noteikumi: 2021. gada 3. jūnija lēmums Nr. 1/8 "Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas sadales sistēmai", 2021. gada 30. septembra lēmums Nr. 1/10 "Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas pārvades sistēmai" un 2022. gada 14. aprīļa lēmums Nr. 1/5 "Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas ražotājiem" (**Ražotāju noteikumi**).

Būtiski, ka līdzšinējo trīs Regulatora noteikumu vietā, kas tiek pilnībā likvidēts, piedāvāts atsevišķu elektroenerģijas ražotājiem paredzēto regulējumu – Ražotāju noteikumus pilnībā integrēt jaunajos Noteikumu projektos.

Asociācija ir iepazinusies ar Noteikumu projektiem un kritiski vērtē to izstrādi bez atbilstošas nozares pārstāvju iesaistes. Ražotāju noteikumu likvidācijai ir būtiska ietekme uz elektroenerģijas ražotājiem, kā tas tieši norādīts arī Konsultāciju dokumenta II sadaļā "Normatīvā projekta izstrādes nepieciešamība". Vienlaikus nav notikušas konsultācijas ar Asociāciju vai citiem elektroenerģijas ražotāju pārstāvjiem, kas liecina par būtisku komunikācijas trūkumu starp nozari un Regulatoru.

Reģistrācijas nr. 40008036843, juridiskā adrese: Biroju iela 10, Lidosta "Rīga", Mārupes nov., LV-1053, Latvija. Mājas lapa: www.wea.lv e-pasts: info@wea.lv, tālr.: 26154969
(turpmāk – **Asociācija**)

Ar šo vēstuli Asociācija sniedz savus komentārus par Konsultāciju dokumentā iekļautajiem Noteikumu projektu būtiskiem noteikumiem un lūdz tos ņemt vērā Konsultāciju dokumentā ietverto Noteikumu gala redakcijas sagatavošanai.

PĀRVADES SISTĒMAS NOTEIKUMI

Kopīgs pieslēguma punkts

Pārvades noteikumu 13. punktā paredzēts, ka sistēmas operators, izvērtējot saņemtos vairāku sistēmas lietotāju pieslēguma pieteikumus un konstatējot, ka tehniski un ekonomiski pamatoti ir ierīkot kopīgu pieslēgumpunktu vairāku pieslēdzamo elektroietaišu pieslēgšanai, var apvienot šos pieslēguma pieteikumus un sistēmas lietotājiem izsniegt savstarpēji saistītas tehniskās prasības.

Vienlaikus Pārvades noteikumiem jābūt universāli piemērojamiem arī gadījumos, kad vienā pieslēgumpunktā tiek pievienoti ne tikai vairāki elektroenerģijas ražotāji, bet liela apjoma jaudas galalietotāji, piemēram, industriālie projekti. Asociācija konstatē, ka Pārvades noteikumu regulējumu nepieciešams precizēt tā, lai tas aptvertu ne tikai vienota pieslēguma punkta, kas attiecas uz sistēmas operatoram – AS "Augstsprieguma tīkli" (**AST**) – piederošo apakšstacijas daļu, izmantošanu, bet arī lietotāju pusē esošās elektroietaisies kopīgu izmantošanu.

Situācijās, kad tiek ierīkoti liela apjoma jaudas projekti, piemēram, ražotnes vai citi industriālie centri, ir jānodrošina, ka viena pieslēguma punkta ietvaros, kopīgi izmantojot izveidoto transformatora daļu, lietotājs var elektrību iegūt gan no pārvades tīkla, gan tiešā veidā no elektroenerģijas ražotāja. Tādējādi šobrīd Pārvades noteikumos paredzētais regulējums attiecībā uz kopīgu pieslēguma punktu izveidi ir paplašināms, lai aptvertu arī iespēju elektroenerģijas ražotājam un galalietotājam kopīgi izmantot attiecīgajā pieslēgumā izbūvēto transformatoru.

Kopīga pieslēguma izveides kompensācija

Lai gan Pārvades noteikumu 13. punktā ir paredzēta iespēja vairākiem lietotājiem veidot kopīgu pieslēgumpunktu, spēkā esošais regulējums nenosaka kārtību, kādā tiek sadalītas un savstarpēji kompensētas izmaksas par apakšstacijas un pieslēguma izbūvi. Tāds regulējums būtu nepieciešams gan situācijai, kad notiek vienlaicīga divu lietotāju pieslēguma izbūve, gan arī gadījumā, ja otrs lietotājs pieslēdzas jau pie izbūvētas infrastruktūras. Pašreiz nav atrunāts mehānisms, kādā tiek kompensēti sākotnējie ieguldījumi gadījumos, kad jau izbūvētam pieslēgumam vēlāk pievienojas citu lietotāju elektroietaisies.

Ņemot vērā, ka pieslēguma un apakšstacijas izbūve ir tehniski sarežģīts un finansiāli apjomīgs process, ir būtiski nodrošināt taisnīgu izmaksu sadali starp visiem pieslēguma lietotājiem. Nav pieļaujama situācija, kurā lietotāji, kas pieslēgumam pievienojas vēlāk, nesedz daļu no ieguldījumiem, kurus sākotnēji veikuši pirmie pieslēguma izbūvētāji.

Reģistrācijas nr. 40008036843, juridiskā adrese: Biroju iela 10, Lidosta "Rīga", Mārupes nov., LV-1053, Latvija. Mājas lapa: www.wea.lv e-pasts: info@wea.lv, tālr.: 26154969
(turpmāk – **Asociācija**)

Līdz ar to Pārvades noteikumos būtu jāietver skaidrs deleģējums sistēmas operatoram izstrādāt vienotu un caurskatāmu kārtību, kādā tiek noteikta un piemērota izmaksu kompensācija starp lietotājiem, kuri izmanto kopīgu pieslēguma infrastruktūru, tostarp apakšstaciju. Šādai kārtībai jānodrošina, ka jauni pieslēguma lietotāji proporcionāli kompensē daļu no sākotnējās infrastruktūras izbūves izmaksām, tādējādi veicinot taisnīgu izmaksu sadali un novēršot nepamatotu slogu uz pirmajiem investoriem.

Nemot vērā minēto, Asociācija piedāvā papildināt Pārvades noteikumu 13. punktu ar 13.3. apakšpunktu šādā redakcijā:

"13.3. ierīkojot vienu kopīgu pieslēgumu vairāku lietotāju vajadzībām, pieslēguma izbūves izmaksas sadala starp šiem lietotājiem proporcionāli būvprojektā katram lietotājam paredzētajai atļautajai maksimālajai slodzei. Ja pēc pieslēguma izbūves un nodošanas ekspluatācijā attiecīgajam pieslēgumam tiek pievienots papildu lietotājs, šis lietotājs sedz proporcionālu daļu no pieslēguma izbūves izmaksām, kompensējot tās sākotnējiem pieslēguma lietotājiem saskaņā ar sistēmas operatora noteiktu kārtību."

Jaudas rezervācijas brīdis

Saskaņā ar Pārvades noteikumu 14. punktu sistēmas operators tehniskajās prasībās noteiktajā apmērā rezervē sistēmā jaudu konstantā pakalpojuma saņemšanai ar tehnisko prasību izsniegšanas brīdī. Asociācijas ieskatā šāds jaudas rezervācijas mehānisms ir pretrunā ar ETL mērķim un būtībai – nodrošināt, ka konstantais pārvades sistēmas pakalpojums tiek piešķirts ražotājiem ar visaugstāko projektu gatavības pakāpi.

Brīvās pārvades sistēmas jaudas deficīts pēdējo gadu laikā ir radījis situāciju, kurā konstantais pakalpojums no standarta piedāvājuma ir kļuvis par ierobežotas pieejamības produktu. Šo procesu vēl vairāk saasināja ETL 2025. gada grozījumi un elastīgā pakalpojuma ieviešana, kas kopumā kardināli mainīja jaudas sadales loģiku pārvades sistēmā. Šādos apstākļos konstantā pakalpojuma piešķiršanas kārtībai ir ne tikai tehniski regulatīva, bet arī būtiska tautsaimnieciska nozīme - tā tieši ietekmē atjaunīgās enerģijas projektu attīstības tempu un realizējamību Latvijā gan no projekta finansējuma skatu punkta, gan arī riskiem, ko investori uzņemas.

Tieši tāpēc konstantā pakalpojuma piešķiršanas kritērijiem ir jābūt skaidriem, stingriem un vēršoties uz tiem projektiem, kuriem tas faktiski nepieciešams ražošanas uzsākšanai. Latvijas atjaunīgās enerģijas nozarē pastāv leģitīma un neatliekama valstiska interese nodrošināt, ka **ierobežotā konstantā pakalpojuma jauda tiek piešķirta projektiem ar augstu gatavības pakāpi**, proti, tiem, kas tuvojas ražošanas uzsākšanai, nevis tiem, kas pastāv tikai dokumentācijas līmenī un kuru realizācija joprojām ir neskaidra. Pārvades noteikumu 14. punkta saglabāšana esošajā redakcijā faktiski atjaunotu iepriekšējo praksi, kurā konstantā pakalpojuma jauda tiek rezervēta jau tehnisko prasību izsniegšanas brīdī neatkarīgi no projekta gatavības pakāpes. Tas var radīt situāciju, kurā ierobežots resurss tiek aizņemts par labu projektiem bez reālas gatavības uzsākt elektroenerģijas

Reģistrācijas nr. 40008036843, juridiskā adrese: Biroju iela 10, Lidosta "Rīga", Mārupes nov., LV-1053, Latvija. Mājas lapa: www.wea.lv e-pasts: info@wea.lv, tālr.: 26154969
(turpmāk – **Asociācija**)

ražošanu, vienlaikus kavējot nozares attīstību un apdraudot valsts enerģētikas politikas mērķu sasniegšanu.

No minētā izriet nepārprotams secinājums: gan ETL, gan no tā izrietošie normatīvie akti ir jāpilnveido tā, lai konstantā pakalpojuma piešķiršana būtu saistīta ar konkrētiem, pārbaudāmiem gatavības kritērijiem. Konstantais pakalpojums ir piešķirams un pāreja uz to īstenojama tikai tiem projektiem, kas jau ir veikuši pieslēguma izbūvi un noslēguši sistēmas pakalpojuma līgumu.

Asociācija norāda, ka minēto iemeslu dēļ jaudas rezervācija vairs nav pieļaujama tehnisko prasību izsniegšanas brīdī. Konstantā jauda būtu piešķirama tikai līdz ar sistēmas pakalpojuma līguma noslēgšanu. Asociācija ir lūgusi ierosināt attiecīgus grozījumus ETL, un aicina Regulatoru Konsultāciju dokumenta un Noteikumu projekta izstrādes ietvaros ņemt vērā šos apsvērumus.

Tehnisko prasību grozīšana

Pārvades noteikumu 16. punkts paredz, ka gadījumos, kad pieprasītās izmaiņas ietekmē citus sistēmas lietotājus vai rezervētās jaudas apjomu, sistēmas operators nevis groza esošās tehniskās prasības, bet izstrādā jaunas. Vienlaikus Pārvades noteikumos nav pietiekami skaidri nostiprinātas lietotāja tiesības šādā situācijā iepazīties ar jauno tehnisko prasību redakciju un pieņemt informētu lēmumu par turpmāko rīcību.

Ņemot vērā, ka jaunās tehniskās prasības var būtiski atšķirties no sākotnēji izsniegtajām, ir nepieciešams nodrošināt lietotājam skaidras tiesības izvēlēties – turpināt pieslēguma procesu saskaņā ar jaunajām tehniskajām prasībām, vai atteikties no pieslēguma izveides. Vienlaikus sistēmas operatoram būtu skaidri jāinformē lietotājs par iespējamo ietekmi uz iepriekš izsniegtajām tehniskajām prasībām. Šāda pieeja nodrošinātu lielāku tiesisko noteiktību, caurskatāmību un līdzsvaru starp sistēmas operatora un lietotāja interesēm.

Asociācija piedāvā papildināt Pārvades noteikumu 16. punktu ar 16.4. punktu šādā redakcijā:

“16.4. sistēmas operators informē lietotāju par iespējamām izmaiņām spēkā esošajās tehniskajās prasībās. Lietotājs 30 dienu laikā pēc minētās informācijas saņemšanas var atsaukt pieslēguma pieteikumu grozīšanu, spēkā paliekot iepriekš pieņemtajām tehniskajām prasībām.”

Ievērojot iepriekš minēto, Asociācija un tās Biedri lūdz pārskatīt Konsultāciju dokumentā ietvertos Noteikumus attiecībā uz kopīgu pieslēguma punktu izveidi, jaudas rezervācijas brīdi un tehnisko prasību grozīšanas kārtību.

Asociācija ir gatava sniegt papildu skaidrojumus un piedalīties turpmākās diskusijās par Noteikumu pilnveidošanu, lai veicinātu efektīvu un pilnvērtīgu komunikāciju starp nozari un Regulatoru normatīvā regulējuma izstrādes ietvaros.

Ja nepieciešama papildus informācija vai skaidrojumi, lūdzam sazināties ar Asociācijas izpilddirektori Lāsmu Līvzenieci, e-pastā lasma@wea.lv vai pa tālruni +371 26154969.

Reģistrācijas nr. 40008036843, juridiskā adrese: Biroju iela 10, Lidosta "Rīga", Mārupes nov., LV-1053, Latvija. Mājas lapa: www.wea.lv e-pasts: info@wea.lv, tālr.: 26154969
(turpmāk – **Asociācija**)

Ar cieņu,

Vēja enerģijas asociācijas

valdes loceklis Toms Nāburgs

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU